

Излази три пут у месецу на 1¼ табаку. Претплата се шаље напред уредништву

Неплаћена писма од нередовних дописника не-примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по године 30 гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 новчића.

САДРЖАЈ: Одговор г. Никетићу. — Слово у Лозници. — Морална поука. Примедба на писмо Патријархово. Казивање из Историје хришћанске цркве. — Да се разумемо. — Знања ради. — Уписивања Пастира

Одговор г. Никетићу.

(види „Србију“ број 103. *)

„Нек покриву лице своје стыдом ваши философи: они тешко привуку у своје коло по два три ученика, па и ови опадну од њих, кад их прва каква опасност снађе. Ученици Исуса Христа — рибари, цариници „полутани,“ но обратише ка свету јеванђелском целу васвону. Безбројне опасности у место да зауставе њихову проповед још им боље пђаху на руку.“

(Пропов. Златоуста у Антиохији)
(посвећена радикалцима.)

Критика није сад постала нити ће је у овом нараштају нестати. Она се јавила још онда од кад први човек рече: „тева неће бити тако, да ја ваш умрем, ако окусим до плода сего“ и трајаће донде докле труба не затруби на облацима и ми не пођемо на сусрет Господу; јер тек тада измениће се наша природа и нестати у њој ове ограничености и

*) Нека нам опрости г. Никетић, па и г. Петровић, што се закаснимо с одговором на њихова задиркивања. Ми смо ово дана били под особитим теретом због примања и уписивања ђака у богословију, па вршећи оно што смо морали, одложи смо до сад оно што нам је на вољи стајало.

Уредник.

кратковидости. И критика при оваквом стању човековом, не само није ствар хрђава већ напротив још је и благодетна. Она исправља, износи на видик наше мане, наше погрешке, а тим самим води ка унапређењу, усавршавању. Но каквели су наше критике? Да л' су оне тога правца, тога карактера? Наше критике, с неким малим изузетком, у опште се не могу похвалити тиме. Критике су код нас, особито у ово последње доба, постале *права грдња*, или да речемо још боље лична *освета*. И овај жалосан правац, поред других тешких околности, у којима живе наши књижевници, учинио је то, те неколико наших књижевних раденика оставише поље књижевне радње и одпочеше да раде само једне своје *званичне* послове. А да како и неће? Ником није мило да се сваки титра његовим именом, чашћу. Међутим чим се што јави у листу, потрче и разметну се са свих страна којекакви школарници који нити су кад што изнели свету на видик од науке, нити су пустили у јавност бар једнога свог научног чланка, којим би задобили у свету име човека *научна* или оно што кажемо популарна, већ ако су се чим јавили, и имају што своје, то само једне подскочице, наскочице, пецкања, заједања и т. под. па у место критике не оставише ни једног поштеног књижевника кога не изгрдише! Ако ко неверује да су већином наше сувремене критике такве, нека узме и проучи већину наших листова, нек загледа и у 103.-ћи број „Србије“ где се оно припева паримеја „Пастиру.“ Па нек види има ли там критике и каква је оно критика? У целом оном говору он неће наћи ни једне нове мисли, ни једног научног разлагања, — на кратко: неће наћи ни мириса од критике, до једне само личне мржње, опадања. Но да не би ви поштени читаоче, рекли, да и ми ово тек онако од ока велимо, те да тиме само одбијемо нападања која нам се ово дана од стране г. Никетића наметнуше: то имајте стрпења поћи за нама, те да комад по комад разгледамо шта се тамо пише и како се пише.

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Пре свега г. Никетић вели: „Пастир нема никаквога правца.“ Но чиме он ово доказује? Ни чим на свету. Довољно је то што је он смео тако рећи, па шта хоћете више? Наће се ваљда когод, ко ће помислити: „па да није тако зар би овај смео рећи?“ А то је за њега већ добит — бар у пола целъ постигнута? „Пастир нема правца“? Да какав би правац ви желели видети код „Пастира“. Да ли правац Исава, који продаде право свог првородства за чанак сочива, па кад то поједе, онда опет потражи своје право путем мача и насиља? Да ли правац љубитеља материје, којима је дика и понос одбацити све што се односи к Богу, к бесмртној души човековој и њеном вишем загробном определењу, па пригрљити само једну материју, па материју? Да ли правац социјалиста, који иду на то да увере и себе и друге, да смо ми створени само зато, да се наслађавамо земљом и њеним јединим благама, да је *нада* на будући живот само једна *химера*, да је срећа искључиво само у богатству и земаљским забавама, да *богатство на земљи мора бити подједнако подељено међу свима*, па *радио ко више или мање, или нерадио ништа*; да за ово могу бити допуштена свакојака средства па м’а она била и таква да се изврне друштвени поредак, да се одбаци и религија и поштење. Не! не! на тај правац неће те навући „Пастира“ па м’а како и колико још викали против њега. Ми имамо свој правац, и њему смо били верни и остаћемо му и у напред. Мы проповѣдаѣмъ Христа распата, божјю силѣ и божјю премѣдрость — ево нашег правца. Па сад било то у причама, било у поуки, било ли напоследку у чудесима, као што је на прилику оно, да се на Богојављење у ноћи по мњењу нашег света отварају и затварају небеса, и пр. и пр. Но није г. Никетић први у овоме. Он је имао својих другова још у савременом друштву Златоустовом. И велики оратор хришћански, гледајући на њих није се устидео с Павлом рећи: *одевалѣ сердце ихъ; очи ихъ смѣжила зависть;..*

мнацијеса бити мѣдри — обкротѣша. Било је људи (а има их и сада) који су и јеванђељу приписивали такву ману, говорећи: да је то учење без системе, без извесног правца. Али је оно било и остаће књига живота.

Шта још вели г. Никетић? вели: да смо ми у стању једним махом пера порећи све оно што смо до сад радили, па да смо и оно, што о спољним украсима нашег свештенства говори смо, порекли. Није истина, да ми тако мислимо и пишемо. Ми смо порекли само оно што нам се подмеће, а на име, да смо тобож мњења, да треба код нас заводити ордене. Ми смо ту ствар дали на решење самом сабору, а од своје стране изнели само материјал казавши: да би много боље и свештеном чину приличније било дати онакве знакове одликовања, који су више црквени него ли световни. Ми и сада остајемо при том и велимо: ако се хоће и жели да и наше свештенство има неке спољне знакове одликовања, да је далеко лепше китити га с крстом, набедреником, жезлом, митром и т. под. него ли црвеном свилом и црвеним појасима, које боље доликује полицајној струци него ли духовној. А камо што друго да смо ми утврђавали а после одрицали? Није ли то *маневрисање* г. Никетића а не наше?

Г. Никетић вели даље, да се ми хвалимо нашим знањем, нашом јаком лођиком, нашим научним чланцима. Но и то непостоји. Напротив ми смо у нашем раду и одвише били скромни. У самом почетку нашег листа ми смо рекли: „браћо свештеници! ми покрећемо један јаван лист у нашој духовној књижевности ради тога, да се и сами поучимо у књижевном раду а и вас позивамо да нам у том припомогнете било пером, било добрим саветима.“ Где је овде јако разметање и хвала у своју моћ, у своје знање?

Што се тиче тога, да наш лист има доста руских превода, ми то и не поричемо. Ми би на ову примедбу само то одговорили г. Никетићу: да нам каже има ли где ли-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ста, који носи само ориџиналност? Зар се и други листови неслуже тако исто преводима? Где је и у ком крају света по највише развијена једна грана људског живота, там листови, који имају задатак говорити о овом или оном предмету, и обраћају се понајвише ка оној страни, где је та грана људског знања понајвише развијена. Било је некад време кад се Русија служила нашим и бугарских књигама. Но данас она стоји далеко више од нас у решеним питањима богословским. Па где би ми у садашње доба могли боље и поузданије наћи подпоре у претресању религиозних питања ако не у Русији? Зар није и сам г. Никетић црпео из Руских књига оно што је у нашем листу писао „о Српској цркви,“ и зар није и ово што у последње време писаше у „Пастиру“ о калуђерима узео од речи до речи из руске новине „Дeнь“? Да, ми имамо много позајмљеног из руске књижевности, али зато опет не можемо пристати, да немамо у нашем листу бар трећину ориџиналних чланака, а и то је доста и одвише код оволиких наших званичних послова.

Шта још вели г. Никетић? Он . . он се вата ка утопљеник и за сламку само да доскочи м'а чиме свом противнику. Он купи мрвице из „Пастира“ па и то показује свету на видик: вели: „Пастир“ објављује, где се шију хаљине са добрим ширитом,“ а неће да каже *какве* хаљине, као да ми нисмо дужни бринути се и о *благољепију* црквеном већ само о једним *догмама*. Ми мислимо да и друге новине према своме положају пуштају на јавност подобне огласе. Кад „Србија“ тај хваљени лист, може јављати где се налазе добре цигаре за пушење и платна умереном ценом, кад званичне новине могу благодарити једном човеку, који је поклонио војсци по акова вина и т. под. зашто да не можемо ми казати нашој братији, где се могу шити хаљине *црквенске* по постојећој форми и без преваре, па да те хаљине буду хаљине црквеноскога штила, а не накараде и цакови? . .

Сваки предмет има своју хрђаву но и добру страну. И само сунце, које је тако јасно да се не да у њ гледати, није без флека, без тамних места, па богме и наш „Пастир“ А све зависи од тога како се што и са које стране погледа. Једном Апелес беше изнео на излог атинској публици своју слику с молбом, да сваки примети на њој шта му се м’а из које узрока *недопада*. А како свагда и свуда има људи залудни, који ништа не раде већ само туђе радове претресају, то и ова слика беше до ноћи сва претрпана разним примедбама. Узевши своју слику Апелес рече, да ће он све ово по учињеним примедбама исправити, но не дирајући ништа до што избриса само оне мрљотине он је опет после неколико дана изнесе на излог с молбом, да сад примети сваки, шта му се м’а из каква узрока на тој слици *допада*. И опет до ноћи сва слика беше начичкана разним примедбама. Сад он тек објави, да баш ништа на тој слици поправљао није. Па не би ли боље било и г. Никетићу имати ово на уму при оцени сваког рада људског, ако већ мисли да је кадар ценити га?

У осталом ми се морамо само за једно извинити пред нашим читаоцима, а то је што г. Никетић рече „Пастиру“ с *Богом!* а ми га опет не остављамо. Но „Пастир“ ово чини зато, што се он не може по самом свом позиву опростити ни с ким несамо у овом већ и у будућем веку. И по смрти он се мора бринути за њ, а тим више у садашњем свету, где се јасно чују речи јеванђелске: *кад заблуди једна овчица, зар човек не оставља деведесет и девет здравих, те да иде и потражи заблужшину?* (Лук. 15. 4).

А шта да кажемо г. Петровићу, који као што кажу Руси „ни сз тога, ни сз сего, пристаје уз г. Никетића и на пада на свог друга?

Искрено исповедамо да нам је — кад смо онај његов чланчић у 100 броју „Србије“ прочитали пала на ум она српска пословица: *помози Бог зла жено?* „А одкуд ти знаш да сам ја зла“? . .

Признати морамо да смо ми оно пре говорећи о погрешки штампе и цензуре, нишанили малко и на њега; јер је он био уредник нашег листа за време нашег одсуства па и онда кад је онај наш чланчић о свештеничким спољним знацима одликовања изашао у свет. Но ми смо га за онда поштедили у јавности и као друга и као сурадника, јер смо држали, да то захтева деликатет а и дружба. Но кад он сам изазива, то сматрамо за дужнос да се изјаснимо. Да, њему је као уреднику листа надлежало не пуштати на јавност туђе дело, кад није могло изаћи онаквим каквим га је писац написао, (а он то и сам признаје) већ јавити писцу и тражити на то дозволења. Али кад је већ као уредник узео ту одговорност на се, онда шта му је требало радити кад се већ на то јавила критика? Ми мислимо, да му је требало изаћи на јавност, па ту ствар бранити у онолико у колико није потпуна изашла а њиме допуштена. То захтева и право и поштење у свету. Но зашто он то није учинио? Зашто... то ће он сам знати по најбоље. Улазити у туђе мисли и намере, није нам дано. Тек ми можемо, судећи по ономе појаву, рећи, да није без задње мисли — без злоумишљаја. Ово велимо тим пре, што видимо како даље он изводи своје тенденције, како усклицава: погубелз твоа ѿ тебѣ изрдилю! како нас саветује да се држимо оног што смо једном рекли па ма то било и глупо, и како у натегу ове мисли позива у помоћ и свето писмо, као да оно с оним речима „еже ей, ей, и еже ни ни!“ потврђује ту мисао. Зар ни су то г. Петровићу речи речене у смислу заклетве? Не вели ли Исус: „немојте се у за свашта клети, но што јесте — јесте, а што није — није!“ И кад би тако било, као што ви г. Петровићу, тврдите, т: і: да човек остане при оном што је једном у штампи изнео на јавност па ма било и погрешно, то нашта и та штампа? Не би ли боље било у таквом случају скроити један извесан род мисли

па их ником и не іављати већ остати при њима и држати их се?! Није ли то и цель іавности, да се људи мењају с мислима и примају оно што је боље? . Јадни ли су људи кад у буіној страсти хоће да што бране! Невидите ли г. Петровићу, да пунећи оружије освете и пуцајући без разбора обрљасте њиме своі сопствени образ? . .

С Л О В О

НА ДАН РОЂЕЊА КНЕЗА СРПСКОГ

МИЛАНА ОБРЕНОВИЋА ІV.

10 Августа 1869. године у Лозници *)

У потамнелој Душановој царевини после четири столетног ропства, заблиста слобода іедном делу народа српског. Заставу слободе изнесе код Таковске цркве 1815. г. велики іунак српски *Милош Обреновић І.* и позва борце за слободу, да под овом светом заставом, или слободу створе, или као народ достоіан свога имена, изгине. За кратко време ова победоносна застава обіави Српству, да сила Турска снужено оборивши главу оставља земљу српску, у којој толико година аговаше и благоваше о зноју народа српског. Кнежевини српској сину сунце слободе. Србин поста господар куће своје. Од тог времена Србија наврши нешто више од пола столећа, ових врлих бораца редкост је међу нама, ал оста застава, оста жеља и аманет *Милоша* и његових другова: под ову заставу, Боже, прикупи нам, сав наш мили народ српски! Синови српски, узданицо наша, заставу ову у красите делима іунаштва, љубављу братском, узіаімном слогом, па ће доћи скоро општи васкрс слободе целог народа српског. — Мисао ова поста светиња народна, он је храни и гаји у грудима нараштаја свога. Свакидашњи чувар ове свете заставе, овог отачанског аманета, народ рече да буде *Обреновић*. Па и у овом времену, народ је

*) Говорио Димитрије Поповић свеш. Ковиљачки.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

предао ову светињу потомку *Милошеву*, с надом да ће он подпомогнут љубављу и оданошћу народном испунити свети аманет својих великих предака. И данас још пре ране зоре, оре се звона на црквама српским, народ већ осећа како му крв у жилама живље ради, весео је, јер је данас његов општи празник, дан рођења владоца српског *Милана Обреновића IV*. Гомиле овог побожног народа, врве на глас звона црквама на богомољу, да заједничким молитвама, замоле се Господу Богу за дуг и срећан живот свог љубљеног Господара. Из искрених срца, уздижу се у молитвама жеље народа српског престолу Саваота, да ојача и развије снагу нашег младог светлог Господара, па да скорим под свету заставу искупи цео народ српски. Велимо да искупи српски народ; јер јошт Србин у Босни стење у јарму Турском, чује звона, чује весеље наше, ал несме главу да подигне, несме осећаје да искаже; јер Турчин господари и његовим мислима, и жељама. Јошт Косово притиснула тама, јошт Призренцу коран суди, имање му Турчин граби, образ и поштење његове породице сиграчка је његовом душманину. Херцеговац, одгајен дивно природом, ове крајне земље српске, коме груди казују јунаштво, задену пушке и јатаган спреман чека на свету заставу, гледа на Србију, на српскога кнеза, као на јарко сунце, па да свали тешко бреме несносног господара, да животом живот свог народа одкупи. — Свуд је Србин једне мисли, сви имају једне жеље, једну општу мисао. Србин се данас свуда, било у цркви, или дому, било у пољу под ведрим небом моли Богу, за дуг и срећан живот свог младог господара и кнеза *Милана Обреновића IV*, моли се, да Господ Бог животом његовим подари слободу народу српском.

Господе Боже молимо те, са молитвама целог народа српског, прими и наше срдачне молитве: поживи нам дуго и срећно нашег светлог господара и кнеза *Милана Обреновића IV*, разви и ојачај умну и телесну снагу његову, како

би васцео народ српски под владом његовом искупио се под свету заставу; заставу свог слободног живота, ово благословено рајско дрво, под којим срећни народи на земљи, уживају благодет твог небесног дара. Амин.

М о р а л н а п о у к а .

На малу Госпођу *)

„Рождество твоје Богордице
Дјаво, радостъ возкрѣсти всей
вселеннѣй.“

(Тропар праз.)

Сунце се рађа свако јутро и пролеће долази сваке године. Но негледајући на то што се сунце рађа свако јутро и што пролеће долази сваке године, опет нам је свагда мио излазак сунца и долазак пролећа као да се први пут у веку с њима сретамо. А зашто? зато што и једно и друго дише пуноћом живота, што стварају, рађају, оживљавају. Но ако су ово тако мили за нас појави који својим дејством узбуђују и подхрањују нашу, строго рећи, само једну физичку природу, то шта да кажемо о рођењу *оно*, која рођењем својим роди свету *Сунце правде*, те обасја њиме све народе, и разрѣшихъ клетву распростраје благослов, упразни смртз а дарова намз животз вѣчний?! Да, рођење твоје, о препѣтал мати! благодатније је по нас од рођења сунца, плодотворније од дивнога пролећа како само по себи тако и по неоценљивим плодовима, које оно изли и излива на цео род хришћански. И ма да га сваке године сретамо и поздрављамо, све једнако је оно свеже, све једнако ново за нас, као што су свежа твоја благодатна дела међу нама, као што су нова твоја заступништва за нас и за цео род човечански у престола славе сина твојега Господа Исуса Христа!

*) Говорена у Ружици цркви.

Но како се спремало и како се остварило бл. хр. то плодотворно, то дивно по све нас рођење у средини онако грешног и поквареног рода људског, кога с једне стране обременяваху прародитељски а с друге — и своји сопствени греси?

Дуго и замного спремало се и пречишћавало ово плодотворно рођење у избраном роду давидовом, дуго и за много изчекивало је оно достојну утробу праведних боготаца Јаћима и Ане. Но спрема та не беше налик на спреме ондашњег света. Док ништаван мисирац говораше: „зидај куле и пирамиде, зидај величанствене гробнице и лабиринте, јер ћеш сутра изчезнути са овога света, па да тако колико толико продужиш спомен о себи;“ док весо у богатој и раскошној природи стари Елин окружаваше себе сладострасним забавама, и, пливајући у земаљском изобиљу, говораше: „граби, граби, о човече! да се што пре насладиш, са чим год можеш у овоме свету, јер је ту конач свему твоме благовању;“ док охоли и горди Римљанин, меташе као победилац многих народа све вере под ногу, а и своју као што треба не штоваше кличући: „у бој у бој! завојуј мачем све народе, завојуј земљу, па ћеш тако задобити и небо:“ — догле побожан род праведних боготаца Јаћима и Ане, све једнако преврташе листове светог писма изучавајући чудне и тајанствене путове Божије, и, осећајући своју и целога човечанског рода душевну празнину, безумора подизаше очи своје к небу, да Господ пошаље обећање своје дано роду људском, да избави и одкупи душе њихове и свега човештва од проклетства и ропства греховног — да оправи свету Спаситеља, Избавитеља. И ово даноноћно пребивање у закону Божију, ова непрестана тежња за својим и свега човечанског рода спасењем, ово непрекидно усиљавање и жеља за *правдом и светлошћу*, која је имала доћи и обасјати све народе на земљи, — низвело је особиту благодат Божију на потомке рода давидова и у лицу праведног

Таћима и Ане препородила и пречистила и онако чисту и невину њихову утробу, те у дубокој старости њиховој произађе од њих цвет изабрани — Богоотроковица Дјева Марија -- достојна мати Богочелокѣка. . Ево укратко како се спремао и како се остварило то узвишено, то плодотворно рођење! И ево како је могла да се роди и јави у свету на данашњи дан та пречиста и пренепорочна мати свега света.

Но како ли ми, бл. хр. стојимо са избором срестава за достижење наших срдачних жеља, наших високих стремљења и нада? Полажемо л' и ми у основ свега тога оно, што видесмо у основу ове светле, божанствене породице? Да ли је и за нас вршење закона божија и чисто служење правом и истинском Богу први и последњи услов за достижење нашега временога и вечнога блага?

Ах! ако је и горко, но признати морамо да их има доста, који се слабо угледају на тај диван пример ове свете породице, — да их има, који и ако носе име хришћанина но ипак у многеме не уступају некадашњим садукееима, који окружаваху рођење пресвете Богородице и који дрским одрицањем својим не поштоваху ни врлине људске па и само небо — ову последњу мету човечанског успокојења. „Говорите самном о чему хоћете, само не о вери“ чује се овде онде и у нашем друштву; „ја могу живети и без те вере шапућу овде онде поједини лакоумни, Но није ли ово право упорство у јавној истини? Није ли ово крајње неразумевање себе и свога вишег определења?

„Говорите самном о чему хоћете, само не о вери?“ Но о чему би они хтели да ми говоримо шњима? О слатким јестивима, о балу, о накитима, политици, прекрасном времену, о новостима?. Но зар једини само ови предмети могу бити устању да задовоље безконачни полет нашег умног и безсмртног духа? И зар не би ми у таквом случају били налик на оне празнољубиве фарисеје, који

цео век своі провођаху само у томе, што іедан другоме причаху о текућим новостима? (Діеіа. 17 21.)

„Говорите о чему другом, само не о вери?“ Но о чему може говорити онаі, који само уме свесно говорити а да се несретне с питањима о вери? Ни о зрну горушичном, ни о капљи воде, ни о травки зеленој, која данас іесте, сутра ниіе, — ниіе могуће заговорити а да се не дође на питање: одкуда све ово постаде? како се іави, како се оличи та чаробна, та чудна, слика природе? . . И невиде ли они, да ова питања одводе човека опет на питања о вери?

„Говорите о чему хоћете, само не о вери?“ Но права вера просвештава незнаоце, утешава сиромашке, помаже странике, олакшава судбу болестника, исправља преступнике, проповеда опроштај онима, који су се покајали, наспомиње човеку о његовом достојанству, определењу, дужности, — па не говори о вери, незначили то не говори о свима овим најсветнијим потребама живота људског?!

„Ја могу живети и без вере.“ Но права вера заповеда љубити своіе родитеље, служити с потпуном, преданошћу отаџбини, уважавати права ближњег, права сопствености, породице; повиновати се Господару земље као помазанику божијем? Па живети без вере — незначили то бацати за леђа сва ова суштаствена и стварна питања? И зар они мисле, да друштва могу живети и опстати без свију ових врлина, без свију ових законитих уређења?

„Ја могу живети и без вере.“ Но да л' могу они умрети без ње? Историја нам представља много и премного страшних примера, где се тако исто говорило у младости о вери но доцније заговорило другим језиком. Ту је Монтеске, ту је Беранже, ту је и сам Волтеро, и други. Но зар нису сви ови у последњем тренутку свога издисаја признавали заблуђења своја и тражили са утехом вере свештеника с крстом у руци? Не, благоч. хриш. таквог равнодушија на спрам вере несме бити код нас. Ми морамо го-

ворити другче носећи име хришћанина: права вера мора бити за нас важнија од свега на свету! Време је да се једном у бедимо у том а и оне, који су већ пошли странпутицом садејством својим одвратимо, па у основ нашег домаћег, друштвеног и државног живота боље и снажније унесемо то животворно ничело наше лепе вере. Нека Дух њезин почива и над нама и у нама, нека се под упливом њеним и зачиње, и рађа, и живи наш будући човек, наш будући нараштај. Јер тек тако ми можемо изгледати на бољу и сјајнију нашу будућност, јер тек тако можемо се надати да се српска слава захори и у другим српским градовима притиснутим руком неверника, као што се хори данас у Ружици цркви а уславу и част богомајке, којој нека буде вечна хвала из рода у род — амин.

Примедба на писмо патријархово.

(Продужење из броја 21-вог.)

„Еванђеље — веле претерани либералци — иде на супрот зактевањима природе и живота човечијег. Оно се брине нарочито о спасењу душе пренебрегавајући потребе телесне, а међутим без подмирења ових потреба није могуће изчекивати ни духовног развића. Јеванђеље саветује нам распинати плоть своју, дакле недати јој ништа шта она жели и хоће; навикавати своје последнике на трпеж и оскудицу; водити их по путу скорби и патње. А међутим природа наша саветује нам нешто што је сасвим противно овоме. Она хоће задовољства, радости, простора и насладе; патње и скорби неподилазе под укус њезин; природа човекова обрће главу од њих, а тим самим показује да није на тугу и чемер већ на задовољство и утеху саздан човек. Јеванђеље као да боље иде на руку сиромаштву него ли богаству, као таквом терету са којим је тешко ући у цар-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ство небеско. Међутим живот говори сасвим другаче. Човек, осигуран с имањем, бива весо, спокојан, добар, кад у исто време сиромашак иде с обореном главом: нужда и сиротиња само га још већма раздире и кињи. Где ће ту да он помишља о царству Божијем, кад крче црева, кад му ваља мислити како да подмири своје потребе и да нађе минуто задовољства и насладе?

Еванђеље, веле *они* даље, налажући на човека разне обавезности наспрам других, заборавља о правима и користима његовима са стране других према њему, и не само *заборавља*, већ шта више и учи нас да се одречемо сасвим од сопствених својих права и интереса, и да имамо свагда на уму то, како се неби зачепили м'а у чему драго за права и користи других. „*Ко те удари по десном образу, вели Еванђеље, окрени му и други. И ко хоће да се суди с тобом око кошуље подај му и горњу хаљину. И ко те примора ићи један сахат с њим, иди и два.*“ (Мат. 5. 39. 40.) А да ли се може живети, ако тако будемо свачему уступали у свету? Да, покушај један-пут и двапут незаузети се за своју част кад те буду нападали, — пак ћеш видети да ће поврвети на те с увредама и ругањем са свих страна. Покушај те прећути и немој се заузети један пут и други пут за свој интерес, за своје добро, — кад те ко спонадне; он ће ти онда сести за врат и ти га се никад отрести неможеш. Еванђеље, веле они, сувише уздиже смирење, кротос, *моланије* до унижења. Међутим човек није то, што црвић какав: он мора сазнавати своје достојанство, ценити и уважавати себе; јер ко не буде уважавао себе, тога неће уважати ни други. Ко ћути кад се над њим смеју и кад га свакојаким речма прескачу, над њим ће се свагда смејати. Ко буде вечно скроман према својим добрим делима, према заслугама и трудовима својим, а не побрине се о свом узвишењу посредством опште примљених мера, — тај са својом скромношћу неће далеко доћи, и сваки ће одпочети да

га вуче ђа тамо, ђа онамо, као каква ерска коња. . Дакле ево к чему доводе човека јеванђелска правила! Она га осуђују на некакву мрачну, веома сурову не подвижност, на некакву тешку борбу са животом у животу.“

Ево како претераност, или боље рећи, неразумевање духа јеванђелског, суди о јеванђељу и у опште о закону Христову. Но да ли је то тако у самој ствари? Да ли тако ваља тумачити закон божији? . .

(Продужиће се.)

Историја хришћанске цркве.

(Продужење.)

Наскоро су дошли у Кесарију и тужитељи Павлови међу којима је био и првосвештеник Ананија. Они су у тужби својој називали Павла кугом обшества, началником назорејске јереси, чиниоцем буне. Павле је с постојанством одговарао, да он служи Богу нарочито тим начином богопоштовања, које његови тужитељи називају јерес; да он верује у све, што је писано у закону и што су пророци предсказали, имајући тврдо надање на Бога, да ће бити васкрсење мртвих, праведних и неправедних, и да се потоме стара имати чисту савест пред Богом и људима. Заиста, Феликс, римски управитељ, као јазичник, није могао схватити из тога у чему је ствар. Он је, као и јерусалимски началник, држао цело дело за празну разногласност у мишљенима, која се тичу јудејског закона; с тога је одложио суд, и не сматрајући Павла за кривца, заповедио је да га не чувају строго, тако, да је се Павле могао виђати са својим познаницима; и тиме се он вероватно користио ради проповедања слова божијега.

И сам Феликс желио је сазнати, у чему се састоји наука, коју Павле проповеда; он је, после неколико дана, призвао Павла, и слушао га је заједно са женом својом Друзилом. Павле је са таквом убеђујућом силом говорио о прав-

Сљедује податак.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ди, о уздржању и о будућем суду, да је се Феликс збунио: јер је порочно живио. Он би био срећан, да је послушао пробуђујући се глас савести, он није то учинио, него је послао Павла натраг, казавши, да ће га слушати други пут. И заиста, он га је призивао, но Господ није отворио срце управитеља, да позна спавајућу истину. Феликс је био користољубив; па зато је он дуго држао Павла под стражом, надајући се добити од њега новаца, и ако је знао да је Павле невин. Тако су прошле целе две године; Феликс је био смењен, и други управитељ, по имену Фест, заступио је место његово, и продужавао је држати Павла у оковима; јер је тиме желио да угоди јудејима.

Павлови непријатељи у Јерусалиму молили су Феста да им пошаље Павла на суд: јер су они тајно намишљали да га убију на путу. Но ово им није испало за руком; зато, што Фест није пристао да им пошаље Павла, него је захтевао, дао ни сами дођу у Кесарију. Они су дошли у Кесарију, но нису могли ништа дознати против Павла. Павле пак, користећи се правом римског грађанина, казао је, да жели, да му суди Кесар. Тиме је учињен био крај потраживањима Павлових непријатеља.

Фест није могао да не пристане на захтевање Павлово, које је било сасвим законом; но он се, вероватно, устезао послати га Кесару с тога, што није био у стању да покаже, у чему се састоји његова кривица. У то време дошао је био у Кесарију Агрипа, син Ирода Агрипе, што је умро у Кесарији. Фест је преповедао Агрипи, да се код њега нахођи под стражом један човек, на кога су се јудеји јако озлоједили, и непрестано захтевају, да се исти казни, но да дозна, у чему се састоји кривица његова. „Они су били противни њему, казао је Фест, само у неким споровима о њиховом богопоштовању и о неком умрлом Исусу, о коме је Павле доказивао, да је жив.“ Римљани су, у то време, врло

мало знали о новој науци, која је морала наскоро да преобрази цео свет.

Агрипа, који је могао знати боље од Феста, каква су мишлења јудеја зажелио је да види Павла. Апостол је пред Агрипом и његовом сестром Вереником, изказао главне догађаје свога живота, приповедио је о пређашњој мрзости својој према закону Христовом, о чудном појављењу, што га је обратило у веру, и о тврдом надању свом на васкрсење мртвих. Павле је казао, да је га Господ послао к јазичницима да им отвори очи, да би они прешли из таме у светлост, и изпод власти сатане к Богу, и да би вером у Христа задобили опроштење грехова и део са освећенима. „Ја не говорим ништа више, тако је завршио апостол, до то, о чему су говорили пророци и Мојсеј, да ће бити; т. ј. да је Христос морао пострадали, и, уставши први из мртвих, објавити светлост целом народу (јудејском) и јазичницима.

Речи о васкрсењу мртвих учиниле су се јазичнику Фесту као безумље. Он је ударио Павла, повикавши: да је он сишао с ума.

— Не, поштовани Фесте, одговорио је апостол спокојно, ја нисам сишао с ума, него говорим истину и паметно; јер о томе зна и цар ја држим, да то није било од њега сакривено, јер то није бивало у потаји. Верујеш ли ти пророчима, царе Агрипо? Ја знам, да ти верујеш.

— Умало ме ти ниси убедио да postanем хришћанин, казао је цар.

— Ја би молио Бога, одговори Павле, кад би не само ти, но и сви, што су ме слушали данас, постали овакви, какав сам ја, само не у оковима.

Затим је цар, по договору са свима, који су ту присутствовали, казао Фесту, да не налази код Павла никакве кривице достојне смрти или окова, и да би могуће било ослободити га, кад он не би захтевао ићи на суд Кесару. С тога су и решили да га пошаљу у Рим Кесару.

Путовање Павлово у Рим било је дуго и тегобно. Но капетан, коме је предат био Павле, поступао је с њим човекољубиво; и кад је брод застајао код разних острва и вароши, дозвољавао му је видети се са верујућима. који су свуда са љубављу предусретали светог апостола. На броду је било до 276 људи; међу њима су били и другови Павлови: Аристарх Македонац и свети апостол Лука, писац „Діеіаніа“, коме и ми имамо да благодаримо за подпун опис Павловога живота. Он подпуно описује и то путовање, — страшну буру, што је застала путнике, и жалостно стање брода близу брега Милете, садање Малте. Усред опасности рука је Господна очевидно чувала свете проповеднике његовог слова.

(Про дужице се).

О ДА СЕ РАЗУМЕМО?

У броју 84 Световида изишла је недавно једна критика на чланак наш о стању свештенства који излази јошт у „Пастиру.“ Ова критика управљена је у виду дописа из „врначке бање“ под знаком ?.

Писац овога чланка извињава се дуж целог говора што је изишао с кривком пре него што је дочекао да се наш чланак доврши. Види се да је човек од заната критичарског! Да је ненозвати писац, имао стрпљења причекати да ми наше посматрање о „Свештеном стању“ довршимо уверени смо да би у двојакој добити био. Једно што би себи труда уштедио пишући допис у Световид, а друго што би доцније увидио да се ми слажемо у главном. Но ми га подпуно у томе предузећу извињавамо једно с тога што нам је своим дописом дао прилике пространије о овом важном питању поразговарати се, а друго што је помогао попунити један број Световида, што је такође добродјетел.

Дакле да се разумемо! примедба незнаног дописника клони се у главном противу наши разлога изнешени у 16. броју „Пастира.“ У том броју ми смо само узгредно напоменули „да смо противни томе, да се свештенство плаћа из касе државне.“ Том приликом ми смо се уздржали од даљег разлагања, казавши само, да нисмо ради од свештенства начинити особиту касту.

Но поштовани писац „Световида“ ето шта свр тога у колико се на крптя може глаголетује:

„Зар није звање свештеничко као служитеља цркве Христове и државе у друштву човечанском — народу и држави као звање члана суда окружног потребно и нужно? Јесте занета ако ћемо право рећи поважности и потреби са његова достојанства њима равно; па да треба и свештеницима као члановима плату известну дати.“

Ми смо о том као што напред рекосмо, врло ограничено у „Пастиру“ за онда казали, а томе нам је дала повода изјава протојереја на светој Адрејској скупштини. Но задржали смо себи право о том на свом месту и у своје време обширније говорити.

Поштовани г. дописниче. Ми вам ипак кажемо да нисмо зато, да се свештенству награда систематизира, и да свештенство дође у једну категорију са чиновништвом, што се награде тиче. Ово наше уверење подједнако дели с нама сваки онај који изближе познаје наше прилике и позив свештенички. Ми нисмо ради да нам свештеници буду господа по плати, не зато, што они то незаслужују, и што би то за њи много било. Звање је свештеничко велико, и позив њнов далеко је већи и значајни, него ма ког у држави чиновца, па према томе свештеници треба и да су награђени. Но ова награда не мора оним путем ићи којим и чиновничка. Ми смо ради да свештенство Српско као и досад буде свагда с наградом, и у народу оно што се од њега очекује.

Ти си пошт. г. у средњи нашег народа и познат си кроз са стањем његовим. Обележи нам дакле ваш прост народ. Какво му је намешће у дому. Како слави и свадби, како мртвима подушња издаје. Кажите нам нетрошили он немилце и своју снагу и имаовину на оно што се може с много мање обичаја а напротив сам са својом породицом или гладује, или мученички животари. О томе има сваки уверења које живио у народу, које имао прилике бити на слави, свадби и дањ. Кажите нам по души непричајули јошт родитељи деци својој о вампирама и вештицама. Не пропадајули толики радни дани наиме неки свеченика; као бели четвртака, водени вторника, Вратоломије, Прокопља, и. т. д. И нетршили народ у сваком погледу грдне штете са оваки и подоба предрасудни поступака?

Свештенство и нико други није позват да обавештава људе, и одвраћа их од ови штетни и пагубни навика.

Ми дакле хоћемо да свештеник српски не само у речи но и у делу, буде својој обштини прави учитељ, и искрени учасник у

свима тужним и веселим приликама они који су његовој брзги и старању поверени. Ми хоћемо да свештеник буде прави апостол своје народу, у свему што је свето и племенито. На кратко ми хоћемо да је свештенство наше у неразлучној свези с народом.

Да то свештенство изврши све како треба, и да свом позиву одговори задоста, треба га достојно и наградити. Треба свештеник да зна сам, па да може и другога научити. Поред учења у школи, треба и после да се читањем и радом усавршава, да је готов у сваким приликама наћи се као што треба. У садањем стању то не можемо од наши свештеника тражити. Но питање је да ли ће свештеница кад буду плаћени из државне касе бити народу оно што треба да буду. Не били се нашло каква удеснија начина да се поправи стање наших свештеника?

Има држава у којима свештенство на други начин своју заслугу прима, и које рад своје награде није у оваким приликама као наше свештенство. Па запитајте шта су ти свештеници своје народу. Заиста никада оно што је наше свештенство своје народу. Које имао прилике видети да на 10 кораклази обилази парохијанин свога душевног лекара, па и са страом и поред куће му пролази. Ко зна да се такви парохијанин ни за 10 година изближе са своим попом не може састати ко то велим све зна, тај може судити колико је тако свештенство народно и колико хаснити може.

Да би у овом што рекосмо јошт приступнији били, навешћемо како је у самој ствари.

Сада је свештенство у свакој прилици с народом. Оно дели с њим све прилике његове и тужне и веселе. Свештенику се свуда уступа првенство и на његову реч сваки пази, у њему има сваки његов парохијанин већу веру него ма у ком. Дobar се свештеник од сваког поштује и име његово с хвалом се узноси. Ово бива колико рад важности звања свештеног, толико више рад његовог понашања и уचाња у судби своих парохијана.

Свештеник кад посећује болног он седи крај њега тиши га, и храбри. Поред скрушене молитве препоручује болном према знању и умештву свом други који лек. Болник оздрави нема краја благодарности његовој коју узноси Богу и своје свештенику душевном врачу. Саучешће овако прате толики благослови, а и добра награда. Такве и много веће услуге чини свештенство друштву и другом приликом кад обилази послом своје парохијане. Том приликом свештеник обучава и исправља, саветује старије како да своју децу чувају и негују; мале дечаке учи прекрстити, се старије

Укорава што иа томе необуче, па и њи пита дали и сами то знају. Знајући свештеник свакога кроз у својој парохији, кара и изобличава бујне задруге, да се са осталима слажу, и да старешине поштују. Опет другом приликом старешине исправља у поступању свом са задругама како би се одржала кућа и задруга. И ко би јошт кадар био побројати све добре последице које истичу из овако тесне свезе свештенства с народом.

Но од свега тога да ли ће што бити онда, кад свештенство буде награђено извесном платом? Сад када свештенство непосредно заслугу своју од народа прима, оно гледа да што више привреди. Стара се да стече веће заслуге поштовања и наплате. А кад добије плату како ћемо онда имати свештенство. Не кажемо да неће вршити точно своје дужности, некажемо да неће учествовати у судби свога народа; али народ неће никада имати у своим свештеницима оно што треба да има, и што је досада имао.

Са извесном платом, настају и друге обвезе. Свештенство ће се држати строго само онога што му је у дужности. А који дође у дом сиротног свог парохијанина да изврши какво дело то ће бити официозно (званично), и чим буде готов удалиће се да заоставше време проведе у друштву које му је по важности најближе, јер тада ће бити поца у правом смислу господин. Он се сваком обраћа званично, па то тражи у равној мери од другог. На кратко са овом системом награде настаје одцепљење свештенства од народа. Посмотримо положај чиновништва па смо онда и са свештенством начисто кад у једну категорију са овим дошло буде. Тако ће бити у односу на све ствари које засецају у интересе общине и државе свештенство ће накратко у свем играти ролу чиновничку.

Но кад ово кажемо, нека немисли нико као и поштована дописник Световида да смо ми противни томе: да се стање нашег свештенства поправи. Стање свештено мора се поправити, и свако оклевање око тога повлачи за собом непрегледне штете по народ. Но то стање треба поправити према имовном стању нашег народа, и осталим околностима. Па и сама држава дужна је припомоћи у том. Нама је као и свима пријатељима напредка јако за тим стало, да се стање нашег свештенства што пре поправи.

Ми смо то питање колико су нам силе наше допуштале до сада у више пута покретали. То многи знају, који су с нама сагласно радили. Поред осталог наши разлози о Свештеном стању довољно то сведоче.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Нека поштовани дописник Световида буде у стрпљењу док не довршимо наш чланац у „Пастиру“, па онда нека изрече суд свр наших разлога о бољој судби свештенства.

Сматрам за дужност објаснити онај наш навод о томе, да не треба да свештенство дође у једну категорију са чиновницима. Ми са тим неидемо ниуколико противу система чиновничког нити се у њихова уређења хоћемо мешати. Позив је чиновника као и њихове обвезе и дужности сасвим одвојен од позива свештеног, па с тим и начин награде. Оно што је за Петра, није следество, да може поднети за и Павла.

Алекса Илијћ,

свеш. и чиновник беог. конс.

ЗНАЊА РАДИ.

Ове године уписао се у богословнију нових 89. ђака међу којима има их неколико из V-те и 6-те гимназије, па из I. године права. У II-ги разред прешло је 65 у III-ћи 57, а у IV-ги 45. И тако свега ученика за ову 186 ⁹/₇₀-ту школску годину имамо у богословији 256.

Прошле године било у I раз. 72. у II. 62; у III. 49; у IV-том 30.-т Од ових по решењу савета богословије добила су за одлично владање и успевање у науци књиге и похвалне листове следеући:

из IV. Разреда.

I. Књиге

1. Петар Остовић
2. Александер Поповић
3. Марко Аћимовић
4. Данило Недељковић
5. Милосав Милоковић
6. Маринко Ивановић
7. Милан Павловић
8. Стеван Димитријевић

II. Листове

1. Светозар Весовић
2. Петар Рашић
3. Марко Бирчанин
4. Стојан Јовановић
5. Вићентије Димитријевић
6. Савва Поповић
7. Риста Николајевић

из III. Разреда.

I. Књиге

1. Љубисав Бркић
2. Марко Симоновић
3. Милан Алексић
4. Милосав Ђорђевић
5. Добровој Протић
6. Јеврем Илић
7. Милош Јоксић
8. Павле Јовановић
9. Савва Петковић
10. Тодор Атанасковић
11. Чедомиљ Константиновић

II. Похвал. листове.

1. Вићентије Поповић
2. Мирче Атанасковић
3. Димитрије Ђорђевић
4. Милош Велимировић

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

из II. Разреда.

I. Књиге

1. Аврам Живановић
2. Герасим Поповић
3. Димитрије Нешић
4. Аксентије Радосављевић
5. Христифор Захарјевић
6. Живко Хаџић
7. Милан Пантелић
8. Стеван Радочић
9. Вуле Костић
10. Димитрије Радетић

II. Листове.

1. Коста Глишић
2. Коста Бунарџић
3. Милан Петровић
4. Михаило Плазинић

из I. Разреда.

Књиге.

1. Пантелија Машећ
2. Василије Милић
3. Светозар Цветковић
4. Јован Клепић
5. Илија Вучећ
6. Живота Миловановић
7. Ристо Лазаревић
8. Димитрије Поповић
9. Никола Божић

Листови.

1. Љубомир Обрадовић
2. " " " Поповић
3. Василије Поповић

УПИСНИЦИМА „ПАСТИРА.“

Већ и последња четврт од године хоће да настане, а предплату „Пастира“ недоби смо од многих наших уписника који су се још у почетку године прејавили и наш лист држе. Помислите, Господо, да се без новаца не може лист одржати, па се сетите, те нам оправите бар оно што дугујете, ако већ неће те и за унапред предплату оправити, као што у том имају срећу други листови.

Уред.